

Kulttuuri 2018

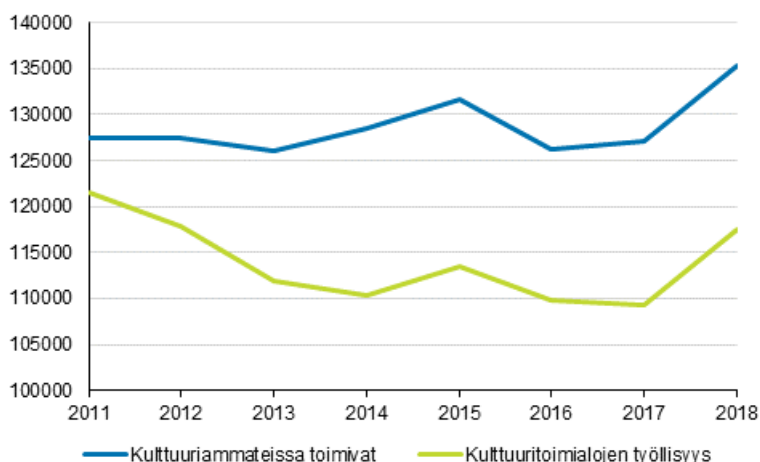
Kulttuurityövoima Suomessa

Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä kasvoi vuonna 2018 edellisvuodesta

Korjaus 10.6.2019. Korjattu kohta on merkitty punaisella.

Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä kasvoi. Työllisyyskehitys oli vuonna 2018 suotuisa niin kansantaloudessa kun kulttuurialoillakin. Kulttuuritoimialojen työllisyys oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2018 noin 117 000 ja kulttuuriammateissa toimi noin 135 000 henkilöä. Toimialojen työllisyyden kasvu edellisvuodesta oli yli kuusi prosenttia ja kulttuurialojen työllisyyden kasvu noin seitsemän prosenttia. On kuitenkin muistettava, että työvoimatutkimus on otostutkimus, ja estimaatteihin liittyy epävarmuutta. Estimaattien 95 %:n luottamusväli +/- 6 700 (Kuvio 1).

Kuvio 1. Kulttuuritoimialojen ja -ammattien työllisyys 2011–2018

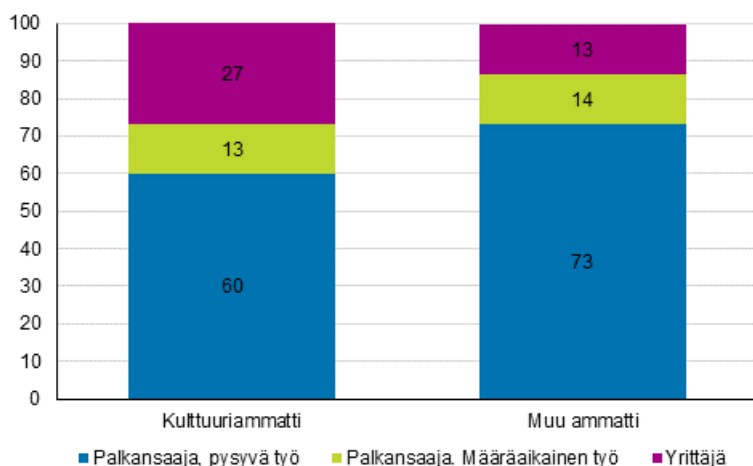

Lähde Tilastokeskus: Työvoimatutkimus

Kulttuuriammateissa toimivista huomattavan suuri osuus työskenteli yrittäjinä. Palkansaajina työskenteli 73 prosenttia ja yrittäjinä 27 prosenttia, kun muissa ammateissa osuudet olivat 87 ja 13 prosenttia (Kuvio 2).

Pysyvä työsuhde kulttuuriammateissa toimivilla oli vain 60 prosentilla, kun vastaava osuus muissa ammateissa toimivilla oli 73. Ero selittyy yrittäjien suurella osuudella. Määräaikaisena toimi 13 prosenttia kulttuuriammateissa toimivista ja loput 27 prosenttia yrittäjinä.

Kuvio 2. Työsuhteen pysyvyys kulttuuri- ja muissa ammateissa vuonna 2018

Lähde Tilastokeskus: Työvoimatutkimus

Osa-aikatyö oli kulttuuriammateissa huomattavasti yleisempää kuin muissa ammateissa. Osa-aikatyö oli 23 prosenttia kulttuuriammateissa toimivista, kun muissa ammateissa osa-aikatyötä teki vain 16 prosenttia.

Kulttuuriammateissa toimivien työ on usein projektiluonteista pätkätyötä ja myös useat samanaikaiset työpaikat ovat tavanomaisia. Useampi kuin yksi työpaikka oli vuonna 2018 kulttuuriammateissa toimivista noin 11 prosentilla ja muissa ammateissa toimivista noin kuudella prosentilla.

Keskimääräinen viikkotyöaika on kulttuuriammateissa päätyössä toimivilla hieman lyhyempi kuin muissa ammateissa toimivilla. Se oli kulttuuriammateissa toimivilla 32 tuntia ja muissa ammateissa toimivilla lähes 36 tuntia.

Sekä kulttuuriammateissa että -toimialoilla on miehiä ja naisia kokonaistasolla lähes yhtä paljon.

Miesvaltaisia ammatteja ovat mm. myynti- ja markkinointijohtajat, lähetys- ja audiovisuaaliteknicot, soittimien tekijät ja virittäjät, lasinpuhaltajat, -leikkaajat, -hiojat ja -viimeistelijät, kaivertajat, etsaajat, painajat, jälkikäsitelijät ja sitomotyöntekijät.

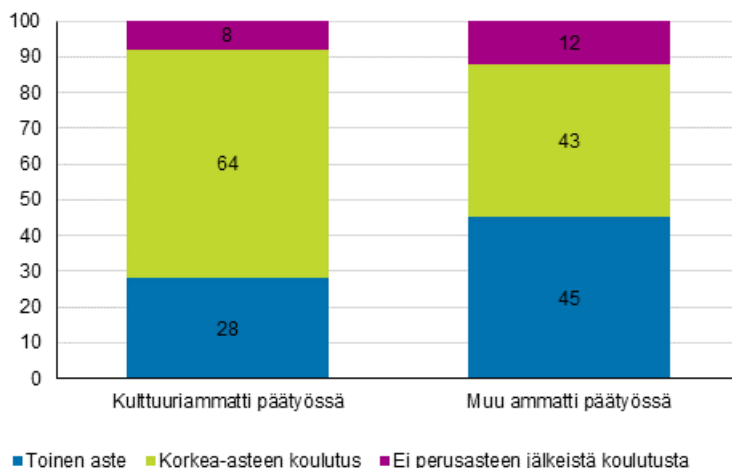
Naisvaltaisia ammatteja ovat työssäkäyntitilaston mukaan mm. arkisto- ja kirjastotyöntekijät, sisustussuunnittelijat, tanssitaiteilijat ja koreografit sekä taito- ja taideaineiden opettajat ([Työllinen työvoima kulttuuriammateissa sukupuolen mukaan](#))

Toimialoista mm. sanomalehtien ja muiden lehtien painaminen oli miesvaltainen, kääntäminen ja tulkkauksen puolestaan naisvaltainen toimiala.

Kulttuuriammatillaiset ovat korkeasti koulutettuja. Korkea-asteen koulutus oli kulttuuriammateissa toimivista 64 prosentilla, kun osuus muissa ammateissa oli vain 43 prosenttia. Keskiasteen koulutus oli 28 prosentilla kulttuuriammattien työllisistä. Perusasteen jälkeistä koulutusta ei ollut hankkinut kahdeksan prosenttia (Kuvio 3).

Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksesta ja työssäkäyntitutkimuksesta.

Kuvio 3. Kulttuuri- ja muissa ammateissa päätyössä toimivien koulutusastejakauma 2018 %

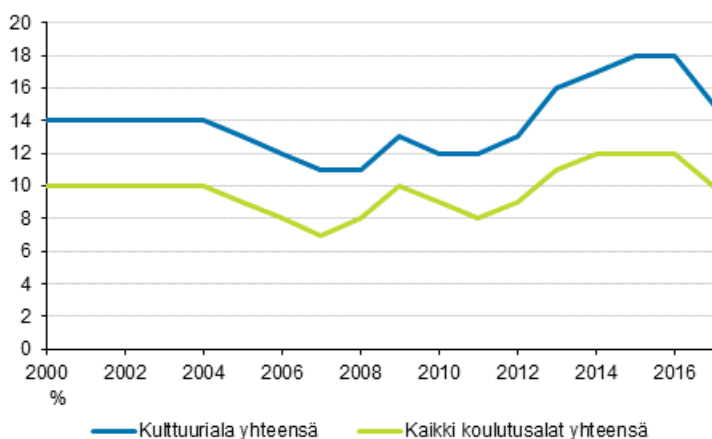

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työvoima ja työttömyysaste

Kulttuurialan tutkinnon suorittanut työvoima on kasvanut vuodesta 2000 yli kaksinkertaiseksi ja oli 87 166 vuonna 2017. Myös kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työvoimaosuus koko tutkinnon suorittaneesta työvoimasta on vuodesta 2000 vuoteen 2017 kasvanut 2,1 prosentista 3,8 prosenttiin

Kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden työttömyysaste vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen on pitkään ollut korkeampi kuin kaikkien koulutusalojen keskimääräinen työttömyysaste. Vuonna 2017 se kuitenkin laski kolme prosenttiyksikköä, prosenttiyksikön enemmän kuin kaikilla koulutusaloilla ([Kulttuuritilaston talulukkopalvelu, Taulukko 11.6.](#)).

Kuvio 4. Kulttuurialalta ja kaikilta koulutusaloilta valmistuneiden työttömyysaste vuosi valmistumisen jälkeen 2000-2017

Lähde: Tilastokeskus, Koulutustilastot

Vuonna 2018 taidealan ammattien työttömiä työnhakijoita oli 6 217, noin 13 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Kaikista työttömistä työnhakijoista taidealan ammattilaisia oli 2,4 prosenttia. Lähes 36 prosenttia työttömistä taidealan ammattien työnhakijoista oli kuvataiteilijoita ([Kulttuuritilaston taulukkopalvelu, Taulukko 11.7.](#)).

Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen koulutustilastoista ja työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoista.

Kulttuurialan ammattiryhmien ansiot

Yksityisellä sektorilla oli vuonna 2017 yli 29 000 kulttuurialan ammattiryhmien toimivaa. Näistä naisia oli 49 prosenttia. Yksityisellä sektorilla kulttuurialan ammattiryhmien keskimääräinen säännöllinen kuukausiansio oli 3 596 euroa, miehillä 4 004 ja naisilla 3 297 euroa.

Yli 6 000 euron ansioille ylsivät mainos- ja tiedotusjohtajat. Miehet ansaitsivat keskimäärin 6 413 ja naiset 6 237 euroa. Heikoimmat ansiot, 2 431 euroa, olivat gallerioiden, museoiden ja kirjastojen teknisillä työntekijöillä ([Kulttuuritilaston taulukkopalvelu, Taulukko 11.9](#)).

Vuonna 2018 kuntasektorilla työskenteli 412 509 henkilöä. Näistä noin 6 000 toimi kulttuurialan ammattiryhmien jäseninä. Kuntasektorilla keskimääräinen säännöllinen kuukausiansio oli 3 105 euroa. Kulttuurialan ammattiryhmien se oli keskimäärin 2 942 euroa. Eniten ansaitsivat teatterinjohtajat, keskimäärin 5 351 euroa. Myös kaupunginarkkitehdit pääsivät yli 5 000 euron ansioihin. Alle kahden tuhannen euron ansioille jäivät museoapulaiset, jotka ansaitsivat keskimäärin 1 870 euroa.

Sisällys

Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2018, kulttuurityövoima Suomessa.....	6
--	---

Laatuseloste: Kulttuuritilasto 2018, kulttuurityövoima Suomessa

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1. Työvoimatutkimus ja sen käyttötarkoitus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta. Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä ja tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta. Työvoimatutkimuksen yhteydessä tehdään myös ns. "ad hoc moduli", jonka aihe vaihtelee vuosittain.

Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Perusaineisto on salassa pidettävää.

1.2. Työvoimatutkimuksen käsitteet

Kulttuurityövoimajulkaisussa tarkastellaan kulttuuritoimialojen ja ammattien työllisyyttä ja sen kehitystä. Toimialaluokitus on vuoden 2008 ja ammattiluokitus vuoden 2010 luokitus. Ohessa kulttuurityövoimajulkaisussa käytettyjen käsitteiden määritelmät.

Ammatti: Ammattitieto perustuu työvoimatutkimuksessa haastateltavan omaan ilmoitukseen. Työllisen ammatti määritellään päätyön ammatin mukaan. Työttömän ammatti määräytyy työttömyyttä edeltäneen tilanteen mukaan. Työvoimatutkimuksessa ammatti luokitellaan Tilastokeskuksessa käytössä olevien ammattiluokitusten mukaan.

Päätyö: Työllisten pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan toimipaikan tai oman yrityksen toimialan mukaan. Toimialan määrittelyssä käytetään Tilastokeskuksen toimialaluokitusta.

Toimiala: Työllisten pää- ja sivutyölle määritellään toimiala työnantajan toimipaikan tai oman yrityksen toimialan mukaan. Toimialan määrittelyssä käytetään Tilastokeskuksen toimialaluokitusta.

Työllinen: Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä.

1.3. Työssäkäyntitilasto ja sen käyttötarkoitus

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinokauden, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Ammatti: Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota henkilö tekee tuloa saadakseen. Työssäkäyntitilastossa käytetään vuoden 2010 ammattiluokitusta. Ammattiluokitukset perustuvat kansainväliseen, ISCO 88 -ammattiluokitukseen (International Standard Classification of Occupations), joka on kehitetty EU:n tarpeisiin. Ammattiluokitus on hierarkkinen ja sen tarkin taso on viisinumeroinen.

Koulutus: Tässä koulutuksella tarkoitetaan tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavalla (tutkintotavoitteisella) koulutuksella tarkoitetaan peruskoulun koko oppimäärään (peruskoulun päättötodistukseen), lukiokoulutuksen koko oppimäärään (ylioppilastutkintoon), International Baccalaureate-tutkintoon, Reifeprüfung-tutkintoon, European Baccalaureate-tutkintoon, gymnasieexamen-tutkintoon, ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tai yliopistokoulutuksen tutkintoon johtavaa koulutusta. Tutkintoon johtavaa koulutusta luokitellaan koulutusluokituksella. Mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon ulkomailla eikä sitä ole ilmoitettu koulutusrekisteriin, ei henkilön tutkinto näy työssäkäyntitilastossa.

Koulutusaste: Suoritetun tutkinnon perusteella luokitellaan tutkinnot koulutusasteen mukaisesti (Kansallinen koulutusluokitus 2016).

Koulutusasteet ovat toinen aste (sisältää erikoisammattikoulutusasteen), alin korkea-aste, alempi ja ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutus.

Työnantajasektori: Työpaikan yrityksen työnantajasektori. Sektorit ovat yksityinen, valtio, kunta, valtioenemmistöinen osakeyhtiö, yrittäjä sekä tuntematon.

1.4 Kulttuuritilaston toimiala- ja ammattikoodit.

Kulttuuritoimialat vuoden 2008 toimialaluokituksen mukaan

Toimiala	Koodi
Sanomalehtien painaminen	18 110
Muu painaminen	18 120
Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut	18 130
Sidonta ja siihen liittyvät palvelut	18 140
Viihde-elektroniikan valmistus	26 400
Soitinten valmistus	3 220
Pelien ja leikkikalujen valmistus	3 240
Viihde-elektroniikan tukkukauppa	46 432
Valokuvausvälineiden ja tarvikkeiden tukkukauppa	46 433
Paperi- ja toimistotarvikkeiden tukkukauppa	46 491
Kirjatukkukauppa	46 492
Lelujen ja pelien tukkukauppa	46 496
Viihde-elektroniikan vähittäiskauppa	4 743
Valokuvausalan vähittäiskauppa	47 782
Soittimien ja musiikkitarvikkeiden tukkukauppa	47 593
Kirjojen vähittäiskauppa	47 610
Paperi- ja toimistotarvikkeiden vähittäiskauppa	47 621
Pelien ja leikkikalujen vähittäiskauppa	4 765
Taideliikkeet	47 781
Antikkiliikkeet	47 791
Antikvariaattikauppa	47 792
Kirjojen, musiikki- ja video-tallenteiden postimyynti ja verkkokauppa	47 911
Kirjojen kustantaminen	58 141
Sanomalehtien kustantaminen	58 130
Paikallislehtien ja harvemmin ilmestyvien sanomalehtien kustantaminen	58 141
Aikakauslehtien kustantaminen	58 142
Tietokonepelien kustantaminen	58 210
Elokuvien tuotanto	59 110
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien jälkituotanto	59 120
Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien levitys	59 130
Elokuvien esittäminen	59 140
Äänitysstudiot, äänitteiden ja musiikin kustantaminen	59 200
Radio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 100
Televisio-ohjelmien tuottaminen ja lähettäminen	60 201
Maksulliset tv-kanavat	60 202
Uutistoimistot	63 910
Arkkitehtipalvelut	71 110
Mainostoimistot	73 111
Suora- ja ulkomainonta	73 112
Muu mainospalvelu	73 119
Mainostilan vuokraus ja myynti	73 120
Graafinen muotoilu	74 101
Sisustussuunnittelu	74 102
Teollinen muotoilu	74 109
Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta	74 201
Valokuvien kehittäminen	74 202
Kääntäminen ja tulkkaus	74 300
Ohjelmatoimistot ja manageripalvelut	74 901

Toimiala	Koodi
Messujen ja kongressien järjestäminen	82 300
Esittävät taiteet	90 010
Esittäviä taiteita palveleva toiminta	90 020
Taiteellinen luominen	90 030
Taideelaitosten toiminta	90 040
Kirjastojen ja arkistojen toiminta	91 010
Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	92 000
Huvi- ja teemapuistojen toiminta	93 210
Muulla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta	93 299

Kulttuuriammatit vuoden 2010 ammattiluokituksen mukaan

Ammatti	Koodi
Mainos- ja tiedotusjohtajat	1 222
Talonrakennuksen arkkitehdit	2 161
Maisema-arkkitehdit	2 162
Tuote- ja vaatesuunnittelijat	2 163
Yhdyskunta- ja liikennesuunnittelijat	2 164
Graafiset ja multimediasuunnittelijat	2 166
Muut musiikin opettajat	2 354
Muut taideaineiden opettajat	2 355
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	2 431
Tiedottajat	2 432
Arkistonhoitajat	26 211
Museoalan erityisasiantuntijat	26 212
Kirjastonhoitajat, informatikot ym.	2 622
Kirjailijat ym.	2 641
Toimittajat	2 642
Toimituspäälliköt ja -sihteerit, ohjelmapäälliköt	26 421
Lehtien yms. toimittajat	26 422
Radio- ja tv-toimittajat	26 423
Kääntäjät, tulkit ja muut kielitieteilijät	2 643
Taiteilijat	265
Muut liike-elämän asiantuntijat	3 339
Valokuvaajat	3 431
Sisustussuunnittelijat ym.	3 432
Gallerioiden, museoiden ja kirjastojen tekniset työntekijät	3 433
Muut taide- ja kulttuurialan asiantuntijat	3 435
Matkatoimistovirkailijat	4 221
Kirjastotyöntekijät	4 411
Arkistotyöntekijät	4 415
Matkaoppaat	5 113
Käsityötuotteiden valmistajat ja hienomekaanikot	731

2. Tilaston menetelmäkuvaus

2.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey) kerää tilastotietoja 15-74-vuotiaan väestön työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista ja työajoista sekä työvoiman ulkopuolisen väestön toiminnasta ja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Tiedot kerätään tietokoneavusteisilla puhelinhaastattelulla, ja kuukausittainen otos on noin 12 000 henkeä. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15-74-vuotiaan väestön toiminnasta.

Peruste: Tilastolaki 280/2004. Tietojen antaminen työvoimatutkimukseen on vapaaehtoista. Tilastolaki velvoittaa Tilastokeskuksen käsittelemään annetut tiedot luottamuksellisina.

Työvoimatutkimuksen tietosisältöä ja tiedonkeruumallia on uudistettu vuoden 2008 alusta työvoimatutkimusta säätelevän EU-asetuksen mukaiseksi. Tässä yhteydessä tietosisältö laajeni ja joidenkin käsitteiden määritelmät tarkentuivat.

Tiedot tuotetaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tiedot ovat käytettävissä noin 3–4 viikon kuluttua viiteajankohdasta. Aineistosta toimitetaan myös EU:lle neljännesvuosittain asetuksen mukainen tiedosto, josta EU laatii jäsenmaita koskevia vertailukelpoisia tilastoja.

2.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Työssäkäyntitilaston yksikkökohtaiset tiedot ovat tilastolain mukaan salassa pidettäviä. Tietoja voidaan tuottaa kaikilla kunta- ja koordinaattipohjaisilla aluejaoilla sekä postinumeroalueittain.

Tuotettavia tietoja ovat muun muassa väestön pääasiallinen toiminta, elinkeinajakauma, ammattiasema, työpaikkojen lukumäärä, työpaikan sijainti, väestön ja työvoiman koulutus- ja tulotiedot.

Tilaston viiteajankohta on vuoden viimeinen viikko, mutta tilasto sisältää myös kertymätietoja tilastovuoden ajalta (esim. tulotiedot, työ- ja työttömyyskuukaudet).

Alueluokitusten lisäksi tilastossa käytetään muun muassa toimiala-, sektori-, ammatti-, koulutus- ja sosioekonomisen aseman luokitusta.

Tilasto perustuu noin 40 hallinnolliseen ja tilastolliseen aineistoon. Tärkeimmät tietolähteet ovat: Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä, verohallinnon rekisterit, Eläketurvakeskuksen, Valtiokonttorin ja Kuntien eläkevakuutuksen työsuhteaineistot, Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen rekisterit eläkkeensaajista, työministeriön työnhakijarekisteri, Tilastokeskuksen tutkintorekisteri, Tilastokeskuksen opiskelijarekisteri, Pääesikunnan varusmiesrekisteri. Lisäksi tehdään lomaketiedusteluja monitoimipaikkaisille yrityksille ja kuntien jäsenyhteisöille.

Tilasto tuotetaan vuosittain. Tiedot kuvaavat vuoden viimeisen päivän tilannetta. Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista väestön pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 18 kuukautta ja loput tiedot 22 kuukautta viiteajankohdasta.

Tietoja on tuotettu vuodesta 1987 lähtien. Vuosittaiset työssäkäyntitilastot on yhdistetty pitkittäistiedostoksi, joka kattaa vuodet 1987 - 2001. Tässä tiedostossa ovat mukana kaikki henkilöt, jotka ovat asuneet maassa ainakin yhtenä tilastoajankohtana.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

3.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen lukujen luotettavuuteen vaikuttavat vastauskato (ks. edellä), mittausvirheet sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu.

Mittausvirheitä syntyy muun muassa siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoilla, vastaaja ei muista tai ei halua kertoa joitain tietoja tai vastausten kirjaamisessa tapahtuu virheitä. Mittausvirheitä

pyritään vähentämään kehittämällä ja testaamalla haastattelukysymyksiä, haastatteluohjeita, käyttöliittymää sekä kouluttamalla haastattelijoita.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeaisivat jonkin verran toisistaan. Arvioitaessa karkeasti otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun suuruutta erilaisissa tilanteissa on pääperiaatteena, että lukuihin sisältyy sitä vähemmän otannasta aiheutuvaa epävarmuutta, 1) mitä suuremman otoksen pohjalta luvut on laskettu ja 2) mitä suurempaa väestöryhmää luvut kuvaavat. Esimerkiksi neljännesvuotta koskevat luvut ovat tarkempia kuin samaa asiaa koskevat kuukausiluvut, koska neljännesvuositiedot on saatu haastattelemalla kolminkertainen määrä henkilöitä verrattuna kuukausitietoihin. Koko vuotta koskevat luvut ovat kaikkein tarkimpia. Jälkimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että samankokoisella otoksella saadut työllisten ja työttömien lukumääriä koskevat luvut eli estimaatit ovat sitä tarkempia, mitä suurempaa osaryhmää ne koskevat. Tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömien lukumäärät eri ikäryhmissä tai eri alueilla eivät ole yhtä luotettavia kuin kaikkien työttömien lukumäärä.

Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu eli muuttujan varianssi. Keskivirheen avulla voidaan laskea estimaatin luottamusväli, jolla haettu perusjoukon arvo sijaitsee tietyllä todennäköisyydellä. Työvoimatutkimuksessa käytetty 95 prosentin luottamusväli on väli, jolla kiinnostuksen kohteena olevan ominaisuuden todellinen arvo sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä. Esimerkiksi tammikuun 2011 työttömien määrän 95 prosentin luottamusväli on 215 000 ± 17 000 eli 198 000–232 000. Estimaattiin lisättävä ja siitä vähennettävä osa, tässä 17 000, saadaan kertomalla estimaatin keskivirhe, tässä 8 500 henkeä, 95 prosentin luottamusvälin kertoimella 1,96.

Esimerkiksi jos vuositasolla työllisiä on 50 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 2,6 prosenttia eli 1300 henkeä. Vastaavasti jos vuositasolla työllisiä on 10 000, on vuosiestimaatin suhteellinen keskivirhe 4 prosenttia ja keskivirhe 400.

3.2. Työssäkäyntitilasto

Vuoden 1980 väestölaskennassa tehtiin vertailututkimus 20 kunnan osalta ja vuoden 1985 väestölaskennan yhteydessä kaikkien kuntien osalta. Tutkimuksessa verrattiin rekisteripohjaisesti määriteltyä tietoa väestön pääasiallisesta toiminnasta ja ammattiasemasta lomakkeella kerättyyn tietoon. Erot rekisteripohjaisesti ja lomakepohjaisesti tuotettujen tietojen osalta todettiin niin pieniksi, että päätös rekisteripohjaiseen tilastotuotantoon siirtymisestä voitiin tehdä.

Ensimmäisen kokonaan rekisteripohjaisen väestölaskennan yhteydessä vuonna 1990 tehtiin laaja luotettavuustutkimus. Näitä rekisteritilastoja verrattiin otospohjaisen lomaketiedustelun antamiin tietoihin. Otos käsitti noin 2 prosenttia rakennuksista, asunnoista ja henkilöistä. Luotettavuustutkimus osoitti, kuinka suurella osalla lomaketieto ja rekisteritieto poikkesivat toisistaan, mutta ei lopulta sitä kumpi tieto on oikea. Esim. usean työn tekijä ilmoittaa lomaketiedustelussa pääasialliseksi työkseen eri toimen kuin mihin rekisteripäätelyssä päädytään. Työssäkäyvä opiskelija tulee määritellyksi rekisteritiedoilla väistämättä työlliseksi, vaikka hän itse jättäisi työnsä kertomatta. Tutkimukset ovat osoittaneet, ettei rekisteripohjaisten ja lomakepohjaisten tietojen ero ole suurempi kuin kahden lomakepohjaisen tiedon välinen ero. Vertailututkimuksia on julkaistu Tilastokeskuksen sarjoissa.

Tärkeimmäksi vuosittaisen rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston laadunvalvontamenetelmäksi on kehittynyt vuosittainen laadunvalvonta, joka perustuu työvoimatutkimuksen käyttöön vertailuaineistona. Myös vuoden 1995 ja 2000 väestölaskennan luotettavuustutkimus perustui työvoimatutkimuksen käyttöön vertailutietona.

Työvoimatutkimuksen käyttö vertailuaineistona toimii kahdella tasolla. Toisaalta seurataan näiden kahden menetelmän tuottamien tulosten tasoa ja toisaalta seurataan, miten hyvin yksikkötasolla menetelmät tuottavat samalla tavoin luokiteltua tietoa. Yksikkötason vertailu tehdään ristiintaulukoimalla työvoimatutkimuksen otosaineiston henkilöiden saman ajankohdan rekisteripohjaiset ja haastatteluun perustuvat tiedot pääasiallisesta toiminnasta ja toimialasta keskenään. Vertailuja on tehty vuodesta 1987 lähtien, jolloin poikkeamat analysoitiin varsin tarkkaan.

Usein poikkeamat ovat selitettävissä rekisterijärjestelmän ja haastattelumenetelmän eroilla eikä aina voida yksikäsitteisesti sanoa, kumpi menetelmä tuottaa oikean tuloksen eli välttämättä haastattelemallakaan

saatu tieto ei ole absoluuttisen oikea. Usein todellisuudessa on niin, että henkilö itse tai haastattelija joutuu tekemään saman päätöksen ristiriitaisen informaation tilanteessa, johon rekisterimenetelmässä on laadittu yksikäsitteinen sääntö. Rekisterimenetelmän etuna on tällöin sen loogisuus, kone tekee ratkaisun aina samalla tavalla, kun taas saman informaation omaavat kaksi henkilöä voivat päätyä eri lopputulokseen.

Koulutustason tiedossa on otettava huomioon, että mikäli henkilö on suorittanut tutkinnon toisessa maassa eikä sitä ole ilmoitettu koulutusrekisteriin, ei koulutustasoa tiedetä.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

4.1. Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksen tulokset julkaistaan Suomen virallisen tilaston Työmarkkinat -sarjassa. Keskeisimmät kuukausi- ja neljännesvuosi- ja vuositulokset julkistetaan määräpäivinä Internetissä työvoimatutkimuksen kotisivulla <http://tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus>. Kotisivun linkeistä löytyvät muun muassa tilaston kuvaus, käsitteet ja määritelmät sekä työvoimatutkimuksen maksuttomat tilastotietokantataulukot (StatFin). Tietoja on saatavissa internetin kautta myös Tilastokeskuksen maksullisesta aikasarjatietokannasta (ASTIKA). Eurostat julkaisee työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoja omilla internet-sivuillaan.

Työvoimatutkimuksen tuloksia julkaistaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Neljännesvuosi- ja vuositulokset ovat kuukausitulosten keskiarvoja eli ne kuvaavat tilannetta ko. tutkimusjakson ”keskimääräisellä” viikolla. Työpanosta koskevat tiedot ovat jaksojen tulosten summia. Julkaistavat tiedot ovat lopullisia. Ainoastaan kausitasoitus muuttaa hieman viimeisimpiä kausitasoitettuja kuukausituloksia. Kuukausitiedot julkaistaan noin kolmen viikon kuluttua tutkimuskuukauden päättymisestä. Neljännesvuositiedot julkaistaan samanaikaisesti kunkin vuosineljänneksen viimeisen kuukauden tietojen kanssa. Neljännesvuositiedot ovat tilastollisesti kuukausitietoja luotettavampia ja sisältävät yksityiskohtaisempia tietoja, muun muassa työllisyys- ja työpanostiedot toimialoittain sekä tarkempia alueittaisia tietoja.

4.2. Työssäkäyntitilasto

Työssäkäyntitilasto tehdään vuosittain. Työssäkäyntitilaston henkilöperusjoukko kuvaa vuoden viimeisen päivän tilannetta. Tiedot henkilön toiminnasta ja työpaikasta ovat vuoden viimeiseltä viikolta. Tilastossa on myös kertymätietoja koko vuodelta (esim. tulotiedot, työssäolo- ja työttömyyskuukaudet). Ennakkotiedot valmistuvat noin 12 kuukautta viiteajankohdan jälkeen. Lopullisista tiedoista pääasiallinen toiminta ja ammattiasema valmistuvat noin 16 kuukautta ja loput tiedot noin 22 kuukautta viiteajankohdasta.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Kulttuurityövoimaa koskevia tietoja tullaan tuottamaan vuosittain. Työvoimatutkimuksen ammatti- ja toimialaryhmiä on jouduttu yhdistämään, jotta työllisyyttä koskevan estimaatin suhteellinen keskivirhe on saatu noin 4 prosenttiin. Kokonaistasolla työllisten estimaatin suhteellinen keskivirhe on alle 2,6 prosenttia. Yksityiskohtaisempaa ammatteja koskevaa tietoa saadaan työssäkäyntitilastosta, jonka henkilöperusjoukko kuvaa koko väestön vuoden viimeisen päivän tilannetta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

6.1. Työvoimatutkimus

Kuukausittainen työvoimatutkimus, aluksi nimellä työvoimatiedustelu, on ollut käynnissä vuodesta 1959 alkaen. Tänä aikana sen tietosisältöä, tiedonkeruutapoja ja menetelmiä on kehitetty useaan otteeseen. Keskeisimmistä tiedoista on vertailukelpoinen aikasarja vuodesta 1989 asti.

Alkuun tietosisällöltään melko suppean tutkimuksen tiedot kerättiin postikyselyinä. Kuukausitiedustelun tiedonkeruu muutettiin vuonna 1983 postikyselystä puhelinhaastatteluksi, minkä ansiosta vastauskato pieneni noin 30 prosentista 4 prosenttiin.

Suomen liittyttyä Euroopan unioniin työvoimatutkimus harmonisoitiin Euroopan unionin yhteiseen työvoimatutkimukseen. Aluksi vuosina 1995–1998 EU-tövoimatutkimuksen tiedot kerättiin erillisenä haastattelututkimuksena keväisin maaliskuu–toukokuussa. Kuukausitutkimus uudistettiin asteittain vastaamaan EU-tövoimatutkimusta. Vuonna 1997 kuukausitutkimuksen sisältö laajentui, tiedonkeruu muuttui tietokoneavusteiseksi puhelinhaastatteluksi (CATI) sekä käsitteet ja määritelmät yhdenmukaistettiin vastaamaan entistä paremmin Euroopan unionin ja YK:n työjärjestön ILO:n ohjeita ja suosituksia. Työttömän määritelmää tarkistettiin vielä toukokuussa 1998 ja julkaistut aikasarjat korjattiin vuodesta 1989 alkaen taannehtivasti uudistettujen määritelmien mukaisiksi.

Huhtikuussa 1999 työvoimatutkimuksen tietosisältö laajeni edelleen, kun kuukausitutkimus ja EU-tövoimatutkimus yhdistyivät yhdeksi jatkuvaksi työvoimatutkimukseksi. Vuoden 2000 alusta siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon, kun aiemmin kunkin kuukauden tiedot kerättiin yhdeltä tutkimusviikolta. Jatkuvaan tutkimusviikkoon siirtyminen vaikutti työpäivä- ja työtuntitietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole vuodesta 2000 eteenpäin täysin vertailukelpoisia aiempiin tietoihin. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen tietosisältö laajeni osaotokselta kerättävällä kotitalousosalla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön uusi tiedonkeruulomake: tutkimuksen tietosisältö muuttui hieman ja osa tiedoista siirryttiin keräämään osaotokselta, jolta kerättyjä tietoja käytetään vain vuositietoina.

6.2. Työssäkäyntitilasto

Tilastossa käytetyt luokitukset ovat muuttuneet vuosien mittaan. Luokitusmuutokset vaikuttavat aikaisempien vuosien vertailtavuuteen, sillä täydellisiä avaimia ei kaikkien luokitusten välille voi rakentaa.

Vuodesta 2005 työeläkevakuutuksen piiriin kuuluvat 18-68 -vuotiaat, kun aiemmin työeläkevakuuttamisvelvollisuus on alkanut jo 14-vuoden iästä lähtien. Tämä näkyy työssäkäyntitilastossa vuodesta 2005 alkaen nuorten työllisyyden vähenemisenä ja opiskelijoiden määrän kasvuna. Alaikäisten työssäkäyntiä ei pystytä rekisteritietojen perusteella luotettavasti tilastoimaan.

Apurahansaajat vakuutetaan vuoden 2009 alusta lähtien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisen lakisääteisen työeläketurvan piiriin, jolloin nämä määritellään yrittäjiksi.

7. Tietojen yhtenäisyys

Työssäkäyntitilaston ja työvoimatutkimuksen tiedot poikkeavat menetelmistä, määritelmistä, keruutavasta ja työllisten päättelystä johtuen jonkin verran toisistaan.

Lisätietoja

Kaisa Weckström   029 551 2348
Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

kulttuuri.tilastokeskus@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Kulttuuritilasto 2018, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2341-7315 (pdf)